גליון 118
שנה ג'

שבת לה'

התעוררות לעסק התורה בשבת קודש

מהדורה זו נתרמה לע"נ
רבי ישראל דב ב"ר יעקב יוסף
מרת רבקה ב"ר משה יעקב
רבי משה בן עישה
מרת פלורה בת חנה

מבי מדרשא | אחד הרבנים שליט"א

א. בגמ' כתובות (סב:) מובא עובדא דרבי עקיבא שהלך מביתו ללמוד תורה, וחזר אחר י"ב שנים עם י"ב אלף תלמידים, וכאשר עמד על מפתן הבית, שמע את ההוא סבא שאומר לאשתו - רחל: עד מתי תנהגי כמו אלמנה בחיי בעלך? אך רחל ענתה ואמרה: לו ישמע רבי עקיבא בקולי - ילך וילמוד עוד י"ב שנים נוספות! ולשמע הדברים פנה רבי עקיבא על עקביו לאלתר, ואפילו לא נכנס אל הבית זמן מועט, והלך ללמוד עוד י"ב שנים, כשלאחר מכן הוא חוזר אל ביתו עם עשרים וארבע אלף תלמידים.

ב. ידועה השאלה: מדוע לא נכנס רבי עקיבא אל ביתו אפילו לרגע קט, ולכל הפחות לשאול ולדרוש בשלום אשתו - אשר לא ראתהו משך י"ב שנה? היכן הוא 'הכרת הטוב' לאישה אשר הטיבו עימו ללא גבול? ומה דחיפות יש בלהסתובב לאלתר על עקביו מבלי הפסקה קלה?

ומרגלא בפומיה דהגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות חיזוק מאמר ט"ז), שמכאן עלינו ללמוד על גודל מעלת הרציפות בלימוד התורה, וכלשונו: "פעמיים שתים עשרה אינן עשרים וארבע רצופים".

והיינו, שמעלת הלימוד של עשרים וארבעה שנים רצופות, הרי היא גדולה לאין ערוך - ממדרגת הלימוד של אותם שנים במספר, אבל עם הפסקה מועטת באמצע! ואילו היה רבי עקיבא עושה הפסקה קלה בלימודו, לא היה זוכה להגיע למדרגתו הגבוהה, על אף שסוף כל סוף למד כ"ד שנה...

ג. כמו כן מפורסמים דבריו הקדושים של מרן החזון איש באגרותיו (ח"א א"ג) במעלת לימוד התורה ברציפות, וזה לשונו: "ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת הוא קיום התוהו, האפס והעדר, הרי זה זורע ושולח עליהם מים לסחפן, עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים אסף רוח".

ד. מכאן נלמד על חשיבות נוספת בלימוד התורה בימי שישי ושבת קודש, דהלא מלבד מה שזוכה לנצל ימים נשגבים אלו שלא יעברו עליו בבטלה, הנה זוכה הוא גם כן שחק לימודו יהיה ברציפות, שהרי ע"י כך מחבר את הלימוד שלמד במהלך השבוע החולף, אל הלימוד שילמד במהלך השבוע הבא, ונמצא כל לימודו רצוף וללא הפסק, אשר מעלתו מרובה עד מאד.

לבקשת הקוראים: מדור חדש "מבי מדרשא"
המכיל בתוכו מאמרים בענין עסק התורה בש"ק שנכתבו ע"י הרבנים שליט"א
ניתן לשלוח מאמרים לכתובת המופיעה בגב הגליון

פנינים

חומרת דברים בטלים בשב"ק

"אל ידבר בשבת קודש שום דבר בחפציו הצריכים לו, ואף בחפצי שמים, כי אף שאילת שלום התירו בקושי".

(ספר היראה לרבינו יונה).

אפשר לזכור התורה על ידי השבת

"וחשבתי בליל שבת קודש, מה דאיתא 'זיכרו תורת משה במצוות שבת גרוסה', מדוע דווקא מצוות שבת.

ויש לומר על פי מה דאיתא בשפת אמת (כי תשא תרסה), דתורה שלומדים בשבת לית בה שכחה, ולפי זה יש לומר, 'זכרו תורת משה במצוות שבת גרוסה' - שאפשר לזכור התורה על ידי שבת, שגרוסה הוא לשון לימוד, שמה שלומדים בשבת זוכרים ולא שוכחים, כי 'יום שבתון אין לשכוח'".

(לב שמחה שבת קודש שמות תשמג).

שביתה מעמל פה דתורה, ועסק התורה בלב

"וזהו המנוחה השלימה שהשם יתברך רוצה בה, שהוא רק שביתה מהעמל דששת ימי המעשה, שהוא שבת אז מכל מלאכתו.

והנה, מלאכת ה' יתברך בימי המעשה הייתה על ידי עשרה מאמרות, וכמו שאמרו (שבת קיט:) דהדיבור כמעשה '"בדבר ה' שמים נעשו", ורוצה לומר, דעל כן צריך לשבות גם מדיבור שלא יהיה דיבורך של שבת וכו', וצריך לשבות גם מעמל פה דתורה.

ומה שאמרו בירושלמי (פט"ו דשבת) 'לא ניתנו שבתות לישראל אלא בכדי שיעסקו בהם בתורה', היינו עסק בלב, דאז עיקר הזמן דהשפעת דברי תורה בלב".

(פרי צדיק להג"ר צדוק הכהן מלובלין, מאמר קדושת השבת ז).

הביקורת של הרב דסלר על הרפיון בשישי שבת

שח הר"ר מאיר מונק זצ"ל - מנהל תלמוד תורה 'תורת אמת' בבני ברק: באחת משיחותיו של רבינו המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, ביקש להעביר ביקורת על הרפיון שניכר ב'סדרים' של ימי שישי ושבת בישיבה...

בפתיחת השיחה החל רבינו לתאר בצבעים חיים איך קיבלו הבחורים בישיבות ב'ליטא' את השבת - כיצד כל ההכנות לשבת נעשו בצהריים, וכיצד עם סיומן התיישבו שוב ללמוד כדי לקבל את השבת מתוך לימוד תורה...

הוא הזכיר גם את השבתות עצמן שהיו בחורים שלא ישנו כלל כל יום השבת, וזאת בכדי לנצל כל רגע מקדושת השבת ללימוד התורה הקדושה...

המשמעות הייתה ברורה מאליה, ולא היה כלל צורך להוסיף דברי ביקורת על 'ביטול תורה' או על חוסר 'ניצול הזמן'...

ואכן התוצאה לא איחרה לבוא: בערב שבת שלאחר השיחה נרשמה נוכחות מלאה בהיכל הישיבה, כשבית המדרש מלא מפה אל פה...

החברותא של רבי אליעזר גורדון והסבא מקלם

בתקופת כהונתו של הג"ר אליעזר גורדון זצ"ל - ראש ישיבת 'טעלז' המעטירה - ברבנות העיר 'קלם', נוהג היה להגיע אל ביתו של ה'סבא מקלם' הג"ר שמחה זיסל זיו זצ"ל מידי שבת בשבתו, וללמוד עימו במשך שעות רבות בחברותא...

רבי אליעזר שנודע כעילוי סוער - היה נהנה במיוחד להציע לפני ה'סבא' את חידושיו שנתחדשו לו במשך השבוע, ולבדוק האם עוברים את חוש ביקורתו המדוקדקת והיסודית...

לילות שבת קודש של גדולי הדורות | פרק ה'

האם אפשר עכשיו לישון??

בהקדמה לספר 'שם עולם' למרן החפץ חיים זיע"א, כותב בנו הג"ר אברהם זצ"ל: בערב אחר סעודת השבת, למדנו חומש עם פרש"י ורמב"ן, ואז אדוני אבי הלך לישון שתי שעות בלבד, ולאחר מכן הקיצני ללמוד עימי מסכתא 'שבת' כל הלילה עד זמן תפילת שחרית...

והוסיף לספר, כי פעם אחת בחורף שהיה קר מאד, רציתי להמשיך לישון עוד מעט על מיטתי, אך אמר לי אבי - האם אפשר עכשיו לישון?? האם כבר הספקת לשכוח שיבוא פעם לילה ארוך ארוך... ובו, האדם יהיה בקושי מסוגל לחכות ולצפות - מרוב השתוקקות - לכך שיעירו אותו מהקבר, ויתנו לו רשות ללכת וללמוד את התורה הקדושה... ולך כעת מתחשק עוד לישון??

ישנים שעות בודדות

עדי ראיה מספרים על מרן הרב מבריסק זצוק"ל, שבלילות שבת היה מתיישב ללמוד בעמל ויגיעה נוראית, ולא היה הולך לישון לפני השעה שלוש-ארבע לפנות בוקר!

ואף שקידתו של מרן הסטייפלר זצוק"ל בלילות שבת הייתה עצומה ונוראית... ולא היה ישן בלילות שבת קודש יותר משלוש-ארבע שעות בודדות...

לומד בעצימת עיניים עד אור בוקר

על הג"ר בנימין רבינוביץ זצ"ל רב ב'זאמוט' ובעמח"ס 'שו"ת ר' בנימין' מסופר: בלילי שבתות בימות החורף, שלא היה אפשרות להדליק נר שידלק כל הלילה, וכמו"כ מאור הגאז טרם היה בארץ, ועל כן היה יושב בשקידה ובמרץ ולומד בעל פה בעצימות עיניים במשך כל הלילה עד אור הבוקר.

שינון בע"פ בליל שבת

סיפר רבי משה בוים זצ"ל, מעשה שאירע כאשר ה'חפץ חיים' זצ"ל התארח אצל חותנו בשבת אחת: הקצינו ל'חפץ חיים' חדר מיוחד - שלא היה דולק בו אור, ותיכף לאחר סעודת ליל שבת, נכנס החפץ חיים אל חדרו וסגר הדלת בעדו, בתחילה תמהנו, הן עוד השעה מוקדמת, ומדוע ממהר כל כך ה'חפץ חיים' לילך לישון... אך חשבנו, שמא ה'חפץ חיים' עייף ותשוש מטורח כל השבוע... והנה, לאחר זמן שמעתי קול חלוש מחדרו, מיד הטיתי את אוזני מאחורי הדלת, ושמעתי את ה'חפץ חיים' מסתובב בחדרו הלוך ושוב, כאשר משנן הוא פרקי משניות בע"פ בניגון מתרונן ושמח... חשתי אל ארון הספרים שלי והוצאתי משניות, ועד מה גדלה השתוממותי מבקיאותו ודייקנותו המופלאה, הוא למד אז בע"פ מסכת 'קנים', וחזר על כל משנה ומשנה עם כל המפרשים מילה במילה, ללא שינוי ואפילו קל!

עמל על שטיקל רשב"א

סיפר הג"ר זלמן רוטברג זצ"ל - ראש ישיבת 'בית מאיר': בתקופה הראשונה להיותי בחור בישיבת 'מיר' בליטא, כאשר הייתי בגיל חמש עשרה שנים, התחשק לי פעם אחת בליל שבת קודש ללמוד עד שעה מאוחרת בלילה... כאשר סיימתי את לימודי ופניתי לאכסניה, גיליתי שהיא כבר סגורה ונעולה... לא נשאר לי כל כך הרבה ברירה - וחזרתי על עקבותי לעבר היכל הישיבה...

השעה כבר הייתה ממש מאוחרת, כבר לא נשארו הרבה לומדים, אך אני רואה את ר' שלמה חומסקער - מהמפורסמים שבישיבת 'מיר' - יושב ע"י הסטנדר, ועמל על איזה קטע קטן ברשב"א יבמות דף ה, הוא קרא אותו בריכוז רב ובהתבוננות רבה שוב ושוב... כאשר אינו מבחין כלל בנעשה סביבו!